

**SUVREMENO
TRADICIJSKO
TEKSTILNO
RUKOTVORSTVO
U SLAVONIJI, BARANJI
I SRIJEMU**

RADIONICA

**subota, 03. 07. 2010.
od 10,00 – 14,00**

**44. Đakovački vezovi
Muzej Đakovštine
Ante Starčevića 34, Đakovo**

Organizatori: **Muzej Đakovštine**
Ante Starčevića 34, Đakovo
Etnografski muzej Split
Severova 1, Split
MCUK - Posudionica i radionica narodnih nošnji
Ulica baruna Trenka 1, Zagreb

Voditeljica projekta: Branka Uzelac, dipl. etnologinja

Autorica izložbe: Maja Alujević, dipl. etnologinja

Autor radionice: Josip Forjan, prof.

Postav izložbe: Volga Lopušinsky-Zoković

Restauratorski i preparatorski zahvati: Volga Lopušinsky-Zoković

Autori fotografija: Dražen Bota, Branko Bralić, Goran Stokić

Fotoarhive: Etnografski muzej Split
Posudionica i radionica narodnih nošnji
Muzej Đakovštine

Demonstratori: Evica Bogdanović, Gorjani
Katica Bogdanović, Gorjani
Katica Draženović, Gorjani
Ana Perić, Đakovo
Eva Kostolić, Gajić
Pavo Franjin, Baranjsko Petrovo Selo
Ana i Stjepan Belić, Antin
Nikola Šuća, Nuštar

Naslovnica: Vezilja Eva Kostolić iz Gajića.
Nošnja iz podravске Baranje

Nakladnici: **Muzej Đakovštine**
Za nakladnika: Borislav Bijelić
Etnografski muzej Split
Za nakladnika: Silvio Braica
MCUK - Posudionica i radionica narodnih nošnji
Za nakladnika: Josip Forjan

Grafičko oblikovanje: Ozana Blažeković Babić, Studio Invisio

Tisak: Otmar Tosenberger, Format T

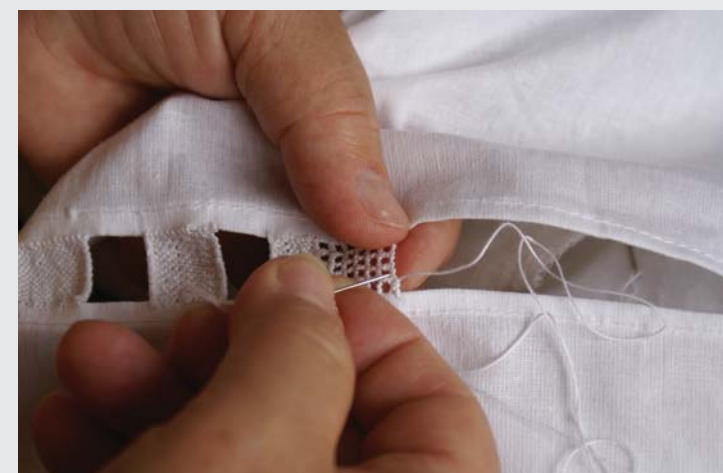
Naklada: 300 kom
srpanj, 2010.

Tkalac Pavo Franjin iz Baranjskog Petrovog Sela

Vezilje iz Gorjana Evica Bogdanović, Kata Bogdanović i Katica Draženović

Nikola Šuća izrađuje šivanu čipku priplit

Projekt je ostvaren uz financijsku potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Ureda za obrazovanje, kulturu i šport grada Zagreba, Grada Đakova i Etnografskog muzeja Split.

IZLOŽBA

**PREDAJNO RUHO
BARANJSKIH HRVATA
iz fundusa
Etnografskog
muzeja Split**

02. 07. – 20. 08. 2010.

**Muzej Đakovštine
Etnografski muzej Split
Posudionica i radionica narodnih nošnji**

PREDAJNO RUHO BARANJSKIH HRVATA IZ FUNDUSA ETNOGRAFSKOG MUZEJA SPLIT

Etnografski muzej Split od svog osnutka 1910. godine svojim povremenim izložbama i stalnim postavima najčešće je obrađivao i prezentirao teme koje se tiču Dalmacije, što je i logično obzirom na njegovu regionalnu orijentaciju. Međutim, u njegovim čuvaonicama pohranjena je i etnografska građa s ostalih područja Hrvatske i šire.

Činjenicu da EMS posjeduje ovaj vrijedni materijal možemo zahvaliti afinitetima prvih sakupljača-muzealaca, koji su do sredine prošlog stoljeća intenzivno sakupljali predmete narodne baštine, odabirući ih prema estetskom i umjetničkom kriteriju, bez preferiranja pojedinih područja.

S područja panonske Hrvatske tako su nabavljeni brojni reprezentativni predmeti iz prve polovine 20. st., od kojih lokalitetima podunavske Baranje pripada 50-ak odjevnih i ukrasnih predmeta, predstavljenih na ovoj izložbi.

Dio baranjskih eksponata je dar splitske Banovinske poslovnice iz 1941. godine, odnosno rukotvorske radionice za izradu tekstilnih predmeta i unaprijeđenje narodnog tkanja i veza kao kućne industrije, koju je osnovao utemeljitelj EMS-a, ing. Kamilu Tončić. Drugi dio dospio je u Muzej 1955. god. prema narudžbi gđe Aide Koludrović, tadašnje ravnateljice Muzeja. Vlasnice nošnji bile su Jela Oršolić i Pavlija Mihaljev iz Draža, sela u podunavskoj Baranji. Nakon toga ova zbirka se više nije popunjavala.

Iako Baranja obuhvaća relativno malen prostor, nošnja ovoga kraja ne čini jedinstvenu cjelinu, nego se dijeli na dva osnovna oblika: podunavski i podravski. Tako podunavski tip nošnje nalazimo u selima Dražu, Gajiću, Topolju, Duboševici i Podolju, a podravski u Luču, Branjinu Vrh, Šumarini, Baranjskom Petrovom Selu i Torjancima. Podjela na skupine temelji se na zajedničkim značajkama ruha, dok su nazive skupine dobile prema geografskom položaju naseobina.

Baranjska nošnja načelno nosi karakteristike panonskoga etnografskog područja te je kao i sve nošnje istočnoga nizinskog dijela Hrvatske prepoznatljiva po primarnoj i obilnoj upotrebi platna biljnoga podrijetla u izradi ruha, te po svojem bogatstvu ručnog rada u vezu i tkanju, skladnih boja i motiva.

Detalji oglavlja kapice

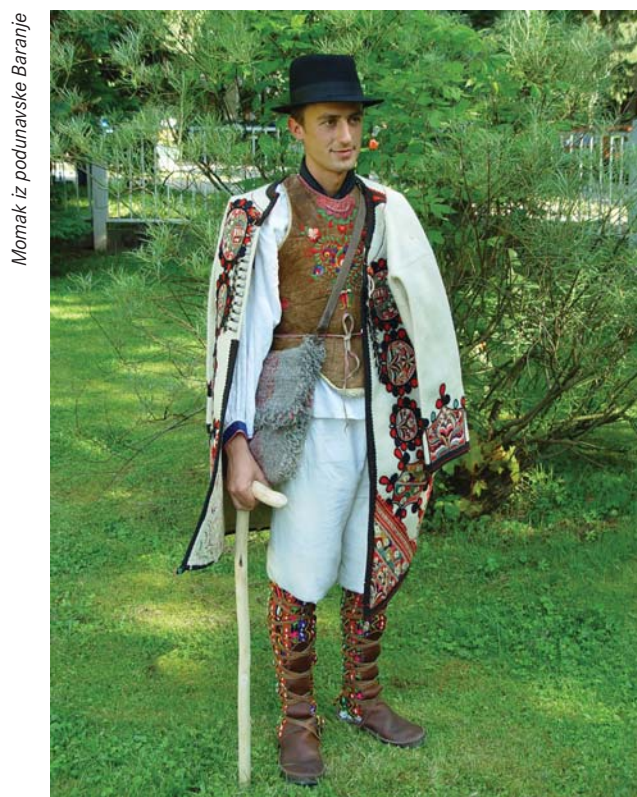

Papuče čarapke

Tijekom Domovinskoga rata stradali su muzeji kao riznice baštine, propalo je puno materijala s područja ratom opustošene Baranje, pa smo ponosni i sretni što je naš Muzej baštinik ovoga kulturnog dobra. Vrijednost je tim veća što znamo da nošnja više nije u aktivnoj uporabi i da se svaki sačuvani primjerak pomno čuva, bilo u muzejima kao izložak, bilo u privatnom posjedu.

Osobita nam je čast po prvi put sudjelovati na jednoj od najvećih manifestacija ove vrste u Hrvatskoj, 44. Đakovačkim vezovima, sa željom za daljnjom međumuzejskom suradnjom, kako bi pokazali svo bogatstvo hrvatske tradicijske baštine.

Maja Alujević, dipl. etnologinja

Momak iz podunavske Baranje

Ana i Stjepan Belić iz Antina izrađuju aljine

SUVREMENO TRADICIJSKO TEKSTILNO RUKOTVORSTVO U SLAVONIJI, BARANJI I SRIJEMU

Uporaba tradicijskog ruha u svakodnevnom životu, pa tako i njegova izrada, najdulje se u Hrvatskoj zadržala na panonskom kulturnom području, posebice u Slavoniji, Baranji i Srijemu. Vještine izrade i urešavanja uporabnog tekstila i pojedinih dijelova narodne odjeće razvijene su do savršenstva. Za Slavonce, Baranjce i Srijemce narodna je nošnja nešto više od folklornog kostima – simbol nacionalnog i zavičajnog identiteta, baština naslijeđena od pradjedova koju žele sačuvati za buduće naraštaje. Zahvaljujući tome, tekstilno rukotvorstvo i izrada narodnih nošnji opstali su do današnjih dana u mnogim slavonskim, baranjskim i srijemskim selima i gradovima.

Ta radinost nije bila sasvim prekinuta ni tijekom Domovinskoga rata i progonstva stanovništva. Naprotiv, upravo usred rata je obnovljena i njemu usprkos počela se intenzivno razvijati. Današnje stanje tradicijskog tekstilnog rukotvorstva u Slavoniji, Baranji i Srijemu, dopušta nam reći da rat i ratna razaranja nisu uspjeli spriječiti uspješan prijenos tradicijskih znanja i vještina sa starijih na mlađe naraštaje. Paradoksalno, bili su mu svojevrsan poticaj.

Iako je davno prije rata već bilo zamrlo, tekstilno je rukotvorstvo obnovljeno i u zapadnoj Slavoniji. Danas se tkanjem i izradom nošnji za potrebe folklornih skupina bave darovite žene i muškarci u Brestači, Novskoj, Starom Grabovcu, Gaju i drugdje. Najzapaženije rezultate postigla je obitelj Gregorić iz Starog Grabovca obnovivši uzgoj lana i starinske tkalačke tehnike.

Tradicijsko tekstilno rukotvorstvo danas je najrazvijenije u brodskom Posavlju, Đakovštini, istočnoj Slavoniji i zapadnom Srijemu. Gotovo da nema tradicijske tekstilne tehnike koja nije revitalizirana – od tkanja do naširoko poznatog i učestalog šlinganja, toleda i zlatoveza. Obitelj Čolakovac iz Gradišta obnovila je tradicijski obrt izrade vunjenih valjanih kaputa *reklji*, *špenzleta*, Ana i Stjepan Belić iz Antina izradu suknenih *kabanica* i njihovog ukrašavanja aplikacijama svilenih i

srmenih vrpca, a Nikola Šuća iz Nuštra izradu *rasplita*, šivane čipke *priplita* i čipke *motiva* koja se izrađuje na okviru. U Gorjanima i ostalim selima Đakovštine najviše se izrađuje zlatovez i svilovez, ali i starinske tradicijske tekstilne tehnike bijelih vezova (*raspljet*), šivane čipke (*čipčanje*, *spjlet*), te makramea (*rojtanje*).

Suvremeno tekstilno rukotvorstvo u Baranji je po mnogo čemu drugačije. Budući su sačuvali velike količine tradicijskog tekstila, Baranjski niti danas nemaju potrebe tkati platno ili izrađivati tzv. *starovirsko* ruho i vezove. Intenzivno se izrađuju i obnavljaju svečane nošnje *jasprenke*, odnosno *mašlijare*, na kojima se motivi izrađuju novim metalnim fliterima, staklenim zrcima i pozamenterijskim svilenim vrpcama. U podravskom pak dijelu Baranje nošnje se pretežno ukrašavaju svilovezom *šitom po trukovanju*. Izuzeci su vezilja Eva Kostolić iz Gajića, koja izrađuje starinske vezilačke tehnike *prosicanje*, *proterivanje* (vrste bijeloga veza *raspleta* koje se izrađuju izvlačenjem i opletanjem niti osnove i potke), te reljefni vez *pružanku*, i Pavo Franjin iz Baranjskog Petrovog Sela koji se, pored vezenja, bavi tkanjem vunjenih prekrivača i pregača starinskim tehnikama *po crvenom* (utkivanjem pomoću nitica i daščice) i *na prste* (klječanjem).

Radionica prikazuje aktualno, sadašnje stanje tradicijskog tekstilnog rukotvorstva u Slavoniji, Baranji i Srijemu, te njegove promjene i prilagodbe suvremenim potrebama. Svoja umijeća predstavljaju Gorjanke Katica Bogdanović (*raspljet* – bijeli vez na ženskim i muškim nošnjama koji se izrađuje izvlačenjem i opletanjem niti), Evica Bogdanović (izrada resa *rojti* tehnikom makramea kojim se urešavaju svilene marame), Katica Draženović (šivanu čipku *čipčanje* i bijeli vez *isikavac* kojom se ukrašavaju poprsnice muških košulja), te Ana Perić iz Đakova (zlatovez tehnikom preko papira, kojim se ukrašavaju ženske i muške rubine, i šivanu čipku *spjlet*, kojom se spajaju pole tkanine). Eva Kostolić iz Gajića predstavlja baranjski vez *prosic*, koji se izrađuje tehnikom izvlačenja i opletanja niti, a Pavo Franjin iz Baranjskog Petrovog Sela demonstrirat će tehnike vunjenog tkanja. Nikola Šuća iz Nuštra demonstrirat će izradu šivanih čipki *priplita*, kojom se sastavljaju pole platna, i *motiva*, koja se izrađuje na okviru, a Ana i Stjepan Belić iz Antina tehniku ukrašavanja suknenih *kabanica* aplikacijama svilenih i srmenih vrpca.

Josip Forjan, prof.

Vezilja Ana Perić iz Đakova

Radionica